

บรรณานุกรม

๑. ภาษาบาลี - ภาษาไทย

ก. เอกสารข้อมูลชั้นปฐมภูมิ (Primary Sources)

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒๕๐๐. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

_____. อรรถกถาภาษาบาลี. ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒-๒๕๓๔.

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์. พระไตรปิฎกและอรรถกถาแปล ชุด ๙๑ เล่ม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์, ๒๕๓๔.

ข. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Sources)

๑) หนังสือ :

กรมการศาสนา. พุทธประวัติ. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายวิชาการ กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๓๗.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. แผนการจัดการกลุ่มป่าแก่งกระจานเชิงระบบนิเวศ เล่ม ๑ ข้อมูลพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๐.

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า. “การป้องกันและแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้”. สำเนาฉบับ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า : วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

_____. “รายงานการตรวจสอบสภาพพื้นที่จัดทำโครงการแก้ไขปัญหาที่พักระหว่างพื้นที่ป่าไม้”. เอกสารแนบ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช สำนักอนุรักษ์สัตว์ป่า : วันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๔.

กระทรวงศึกษาธิการ. กรมศาสนา. พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวง เล่มที่ ๒, ๔, ๖, ๗. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, ๒๕๓๐.

กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานจังหวัดราชบุรี. **ข้อมูลจังหวัดราชบุรีสนับสนุน**

การตรวจราชการของนายกรัฐมนตรีและผู้บริหารกระทรวงมหาดไทย. ราชบุรี :

สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดราชบุรี, ๒๕๕๘.

กองเลขาฯ กลุ่มเสขียธรรม. **พระกับป่า ความจริงหายไป.** กรุงเทพมหานคร : เม็ดทราย, ๒๕๓๕.

เกษม จันทรแก้ว. **วิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร : อักษรสยามการพิมพ์, ๒๕๓๗.

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี. **รายงานผลการปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๖ เขตรักษา**

พันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี จังหวัดราชบุรี. ราชบุรี : กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และ

พันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๖.

_____. **“การป้องกันและแก้ไขปัญหาพระสงฆ์ในพื้นที่ป่าไม้”.** บันทึกข้อความ เขตรักษา

พันธุ์สัตว์ป่าแม่น้ำภาชี จังหวัดราชบุรี : วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๓.

คณะกรรมการแผนกตำรามหาวิทยาลัย. **พระธัมมปัทมฐกถา ภาค ๒ แปล.** กรุงเทพฯ :

คณะกรรมการแผนกตำรามหาวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์, ๒๕๒๙.

คณาจารย์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **ประวัติพระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓.**

กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ฉัตรสุมาลย์ กบิลสิงห์ และคณะ. **พระพุทธศาสนาเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติ.** กรุงเทพมหานคร:

อักษรการพิมพ์, ๒๕๓๙.

เทียม คมกฤส. **นโยบายป่าไม้.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรการพิมพ์, ๒๕๑๔.

นิวัติ เรืองพานิช. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.** กรุงเทพมหานคร : เฉลิมชาณ

การพิมพ์, ๒๕๒๘.

ประสพสุข พันธุประยูร. **บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดภาคเหนือ ของ**

ประเทศไทย. เชียงใหม่ : ศูนย์วิชาการมหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

พร รัตนสุวรรณ. **พระพุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์.** กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิญญาน, ๒๕๓๖.

พระเทพดิลก (ระแบบ จิตถาโณ). **ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพฯ :** มหา

มกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๕๑.

พระเทพวิสุทธิญาณ (อุบล นนทโก). **พุทธประวัติสังเขปและศาสนพิธีสังเขป. พิมพ์ครั้งที่ ๙.**

กรุงเทพมหานคร : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๓๖.

พระเทพเวที (ป.อ. ปยุตโต). **พระกับป่ามีปัญหาอะไร.** กรุงเทพมหานคร : โครงการวนาพิทักษ์,

๒๕๓๙

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). **ศัพท์วิเคราะห์.** กรุงเทพฯ : เลียงเชียง, ๒๕๕๐.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). **คนไทยกับป่า.** กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ องค์การค้าของคุรุสภา,

๒๕๕๓.

_____ . **การพัฒนาที่ยั่งยืน**. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, ๒๕๕๒.

_____ . **ความสำคัญของพระพุทธศาสนาในฐานะศาสนาประจำชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพมหานคร : บริษัทสหธรรมิก จำกัด, ๒๕๓๗.

_____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๒. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

_____ . **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๖.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). **คณรัชปา ปารักษ์คน**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิปัญญาประทีป, ๒๕๕๔.

_____ . **พุทธธรรม ฉบับปรับปรุงและขยายความ**. พิมพ์ครั้งที่ ๑๑. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

_____ . **วิธีคิดตามหลักพุทธธรรม**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สยาม, ๒๕๕๑.

พระพุทธโฆษาจารย์. **คัมภีร์วิสุทธิมรรค**. สมเด็จพระพุฒาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถระ) และคณะแปลและเรียบเรียง. พิมพ์ครั้งที่ ๗. กรุงเทพฯ : บริษัท ธนาเพรส จำกัด, ๒๕๕๑.

พระมหาจรรยา สุทธิธำ. **พุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา, ๒๕๓๖.

พระมหาบัว ปิยวณฺโณ. **แบบเรียนวิชาประวัติพระพุทธศาสนา ชั้นต้นปีที่ ๓ (ป. ๖)**. พิมพ์ครั้งที่ ๒. กรุงเทพมหานคร : อีรพงษ์การพิมพ์, ๒๕๓๗.

พระมหาวิรัตน์ อาจารย์สุโก. **พระพุทธศาสนากับป่าไม้**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕.

พระมหาสุภา อุทฺโท. **บทบาทของพระสงฆ์ : ผู้นำสังคมในการอนุรักษ์มรดกศิลปวัฒนธรรมไทย**. สำนักส่งเสริมศึกษาและบริการสังคม. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๓๘.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). **ธรรมกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๘.

พระอมราภิกขิต (อมโร เกิด). และสมเด็จพระสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (ผู้ชำระ). **สัตตบัพ พัพพพลิกขา และบุพพลิกขาวรรณนา**. พิมพ์ครั้งที่ ๔. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.

พระอุตรคณาธิการ (ชวินทร์ สระคำ), ศ.พิเศษ ดร. จำลอง สารพัดนึก. **พจนานุกรม บาลี-ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๘.

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. **ประชุมนานาชาติปัญหา วินัยมุข เล่ม ๒** สำหรับ นักธรรมโท.

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียงจงเจริญ, ๒๕๒๘.

มานพ นักการเรือน. **พระพุทธศาสนากับสิ่งแวดล้อมศึกษา**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๖.

ราชบัณฑิตยสถาน. **พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒**. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖.

วิชัย เทียนน้อย. **การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์อักษรวัฒนา, ม.ป.ป.

วิทย์ วิศทเวทย์ และเสฐียรพงษ์ วรรณปก. **ส ๐๑๘ พระพุทธศาสนาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑**. พิมพ์ครั้งที่ ๘. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, ๒๕๔๒.

สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สنيธ เขมจารีมหาเถระ). **“วนกถา”**. กรุงเทพฯ : จัดพิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการออกเมรุพระราชทานเพลิงศพ สมเด็จพระธีรญาณมุนี (สنيธ เขมจารีมหาเถระ) ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๒๕.

สำนักงานโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **สัตว์ป่าในอุทยานธรรมชาติ วิทยาตามพระราชดำริ อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี: ลุ่มน้ำห้วยผาก**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพระราชวัง สวนจิตรลดา, ๒๕๔๗.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๘. **รายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อมภาคตะวันตก พ.ศ. ๒๕๕๓**. ราชบุรี : สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ ๘ สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, ๒๕๕๓.

ศักดิ์ ประสานดี. **“พุทธศาสนากับป่าไม้”** ใน **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท เล่มที่ ๒**. เสรี พงศ์พิศ, กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้งกรุ๊ป, ๒๕๓๖.

ศิริวรรณ ไอสถานนท์. **พุทธศาสนากับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๓๘.

อำนวย คอวนิช. **แนวการพัฒนาป่าเอกชน-ป่าชุมชนในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๒๘.

อุดม เขยกิจวงศ์. **ต้นไม้ในพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : เสริมปัญญา, ๒๕๕๑.

๒) วารสารและบทความ :

จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์. **“ทัศนะเชิงพุทธศาสตร์เกี่ยวกับนิเวศวิทยา”**. ใน **มหาจุฬาวិชาการ พุทธศาสตร์และสังคมศาสตร์**. รวบรวมจัดพิมพ์โดย สนิท ไชยวงศ์คต. กรุงเทพฯ : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๒, : หน้า ๖๘.

พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปญฺโญ). “พระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่า”. **นิตยสารเสขิยธรรม**.
ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๙ มกราคม-กุมภาพันธ์ ๒๕๓๕, : หน้า ๑๗.

๓) วิทยานิพนธ์ :

กัญญา ทักขานันท์. “พุทธศาสนากับการอนุรักษ์ป่าไม้”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขา
รัฐศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๘.

ณัฐชา สัมเขียวหวาน. “บทบาทพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในจังหวัดราชบุรี”.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. รัฐศาสตร์ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๑.

พระครูใบฎีกาถาวร สุรปญฺโญ (เสนสอน). “การศึกษาบทบาทพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณีบทบาทของพระนิภากรโสภณ (ไกร จานิสฺสโร) วัดหนองกลับ
อำเภอหนองกลับ จังหวัดนครสวรรค์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิต
วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

พระชัยวัฒน์ อุดคปญฺโญ (หันกลาง). “กระบวนการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมตามหลักอริยสัจ ๔ เพื่อ
วางแผนดำเนินงานโครงการพุทธอุทยาน กรณีศึกษา : ชุมชนบ้านป่าคา อำเภอฝาง
จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาการพัฒนาภูมิ
สังคมอย่างยั่งยืน : มหาวิทยาลัยแม่โจ้, ๒๕๕๕.

พระปลัดเฉลิม บังเมฆ. “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของ
เจ้าอธิการสมคิด จรณธมฺโม (จันอัน)”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**.
สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๘.

พระมหาธีระวุฒิ ธีรธมฺโม (โสมเกษตรินทร์). “บทบาทของพระสงฆ์สู่บุคคลในการชี้แนะและ
ปลูกจิตสำนึกประชาชนชนบทเพื่อการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ :
ศึกษาเฉพาะกรณีพระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส จังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์
พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาธรรมนิเทศ : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,
๒๕๕๓.

พระมหาวิเศษ ปญฺญาวชิโร (เสาะพบดี). “พุทธศาสนากับการอนุรักษ์ป่าไม้”. **วิทยานิพนธ์
ศาสตรมหาบัณฑิต**. พุทธศาสนศึกษา : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย,
๒๕๕๓.

วรพจน์ ทองใบ. “การศึกษาเชิงวิเคราะห์บทบาทของพระสงฆ์กับการอนุรักษ์ป่าไม้ : ศึกษา
เปรียบเทียบเฉพาะกรณีพระพงษ์ศักดิ์ เตชะธมฺโม วัดผาลาด อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ กับการปลูกป่าสมุนไพรรักษาของพระสมนึก นาโถ วัดปลักไม้ลาย อำเภอกำแพงแสน

จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต**. สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๓๗.

สมบุญ สุตดี. “ทัศนคติและบทบาทของพระสงฆ์และกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากร
ป่าไม้ : กรณีศึกษาป่าสงวนแห่งชาติป่าดงมูล อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์”.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการศึกษา : สถาบัน
ราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๖.

๔) สัมภาษณ์ :

สัมภาษณ์พระอาจารย์ศรีณย์ ปกภูจนโณ (หมื่นชำนาญ), เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์พระมหาประกาศิต กิตติโก (ชำนาญพุด), เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายฉัตรชัย ธนิตกุล, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายประทีป พวงเครือ, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายวายุภักข ศรีสุนนท์, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายสมจิต มุนย่า, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายสละ เนียมเตียง, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นางอัญชลี สมทอง, เมื่อวันที่ ๑๓ กันยายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์พระครูกันตธรรมาภิรัตน์ กนตธมโม (จันทอง), เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายพินิจ ร่มโพธิ์, เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นางสำราญ พรหมคิด, เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายสุนทร จะกู, เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นางสุนันทา วิเศษโยธา, เมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายชุตินเศวร์ นุตเดชานันท์, เมื่อวันที่ ๒๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.
สัมภาษณ์นายธานินทร์ บุญน้อม, เมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๕๘.

๒. ภาษาอังกฤษ

Wildlife Fund Thailand Under the Patronage of H.M. The Queen. **A Cry From the
Forest**. Bangkok : O.S. Printing house. Co. Ltd, 1987.